

גבולות היחידה: ספר שמואל א' פרק ד', פס' י"ב-כ"ד

נושא היחידה: מלחמת ישראל ופלישתים באפק - הבשורה

מספר שיעורים: 1

כתבה: יעל גרוסברג

כללי:

לאחר ההפסד במלחמה, רץ איש בנימין לבשר לעלי הכהן את תוצאותיה המרות של המלחמה. נעמוד על ההדרגתיות שבבשורה שנאמרה לעלי, ועל תגובתו הקשה שהביאה למותו. מיד לאחר מכן, ילדה כלתו של עלי בן – אי כבוד, על כבוד הארון אשר גלה.

פתיחה:

גם את השיעור הזה יפתח המורה כשדרן ברדיו, כהמשך התשדיר (ניתן להביא מיקרופון צעצוע או להשתמש ביד):

"לכל המאזינים, שלום רב! הנה החדשות מרדיו קול שילה, ותחילה עיקרן. כולנו עוקבים בימים האחרונים בציפייה דרוכה אחר המלחמה הקשה אשר נערכת באפק - המלחמה בין ישראל לבין פלישתים אשר הפילה חללים רבים. לפני ימים מספר, שמענו קול תרועה גדולה במחנה. אנו פונים לאחד מהנוכחים בשטח (פונה לתלמיד): סליחה, אדוני. תוכל לשתף את המאזינים מהו הקול הרם אשר שמענו?"

(המורה יחכה לתשובה - היה זה בעקבות הבאת ארון ה' למחנה). לאחר מכן, המורה יפנה לתלמיד נוסף: "ובכן, האם השיטה הזו הצליחה? האם ארון ה' הביא את הניצחון במלחמה? (התשובה היא - לא, מכיוון שהם לא חזרו בתשובה ושיפרו את מעשיהם).

מקורות מודיעיניים מוסרים לנו כי המלחמה הגיעה לסיומה. אנו עוברים לכתבים שלנו בשטח כדי לשמוע על תוצאותיה (המורה ירשום בצד הלוח- תוצאות המלחמה, ויבקש מהתלמידים-כתבים, שיספרו מה היו התוצאות:

1. "וינגף ישראל"- ערים ושטחים נפלו בידי הפלישתים.
2. "ויפול מישראל שלושים אלף רגלי"- נהרגו חיילים רבים.
3. "ארון האלוקים נלקח"
4. "ושני בני עלי מתו"- חפני ופנחס נהרגו במלחמה.

לימוד הפסוקים:

קריאת פס' י"ב-י"ג

המורה יקרין את המפה שמסומן בה המיקום של שילה והמיקום של אפק (ראש העין של היום), כדי להראות את מסלול הריצה שעשה איש בנימין.

המורה ישאל? מיהו "איש בנימין" שרץ? ויפנה את התלמידים לרש"י (מיומנות שימוש בפירוש רש"י), האומר כי זהו שאול, שבהמשך יהיה מלך ישראל.

← המורה יבקש מהתלמידים לתאר כיצד נראה האיש הרץ - בגדיו קרועים, אדמה על ראשו. מה זה מבטא? אבלות.

¹ מידע מפורט על מיומנות שימוש בפירוש רש"י, ניתן לראות במסמך המיומנויות:

← וכיצד נראה והיכן יושב עלי הכהן?

מהרגע שנלקח הארון למלחמה, עלי ישב בפתח המשכן בדריכות, בפחד ובציפייה רבה- "דרך מצפה כי היה לבו חרד על ארון האלוקים".

המורה יאמר לתלמידים: תארו לכם כי אתם אנשי שילה, ומגיע הרץ שמספר לכם את הבשורה הקשה ועל ההפסד במלחמה. מהי תגובתכם?

סביר להניח כי יהיו בכיתה רעש והמולה רבה – קריאות צער ועצב על אשר שמעו.

תוך כדי ההמולה, יקרא המורה בקול: "מה זה? מה הרעש שאני שומע? מה קרה?"

← עלי הכהן שומע את הרעש הרב, ואיש בנימין מגיע אליו.

משימת טרום קריאה: שימו לב לסדר הדברים שאומר האיש לעלי הכהן.

קריאת פס' י"ד-י"ז

לאחר הקריאה, יבקש המורה מהתלמידים לכתוב במחברתם את סדר הבשורות שאמר האיש לעלי, ולחשוב מדוע אמר זאת דווקא בסדר הזה.

הבשורות:

1. "נס ישראל לפני פלישתים" = הפסד במלחמה
2. "מגפה גדולה היתה בעם" = מתו לוחמים רבים
3. "שני בניך מתו חפני ופנחס"
4. "וארון האלוקים נלקחה" = ארון ה' נלקח בשבי

← מדוע אומר זאת המבשר דווקא בסדר זה?

המורה ישמע את תשובות התלמידים, ובמקרה הצורך, יכוונם כי המבשר אמר את הבשורות מן הקל אל הכבד.

מדוע?

נחזור ונקרא את פסוק ט"ו- עלי הוא כבר איש זקן בן 90, עיוור, וכנראה חלש מאוד.

את הבשורות הקשות צריך לומר לו במתינות ובזהירות, לא בבת אחת.

אולם למרות זאת – תוצאת הבשורה הקשה לעלי אינה פשוטה.

קריאת פס' י"ח

מה קרה לעלי? כשהוא שמע שארון ה' נלקח, הוא נפל אחורנית ושבר את מפרקתו (עצם הצוואר), ומיד מת במקום.

← כאן מסתיימת תקופה של 40 שנים בהן היה עלי הכהן והמנהיג של עם ישראל וכן מסתיימת תקופת שילה כמקום השראת השכינה.

על כן, ניתן להקדיש כמה מילות סיכום לשילה:

משכן שילה הוא השני מארבעה מקומות בהם עמד המשכן. הוא עבר מהגלגל לאחר כיבוש נחלת אפרים בימי יהושע, ועמד על תילו בכל תקופת השופטים, 369 שנה. הכהן הגדול האחרון היה עלי אשר שימש גם כשופט ארבעים שנה. זכינו לחיות בדור של תקומה, וכיום, כ-2900 שנה אחרי, שילה הוא יישוב קהילתי דתי פורח בתחום המועצה האזורית מטה בנימין, וסמוך לו – היישוב עלי. סמוך ליישוב שילה נמצא האתר המקראי של שילה הקדומה, ונעשו בה חפירות ארכאולוגיות רבות. באתר האינטרנט של תל שילה ניתן לקיים סיור וירטואלי בשילה קדומה

http://www.vt.panovision.co.il/shiloh/shiloh_vt.html

מיד לאחר מות עלי הכהן, גלגל החיים ממשיך להתקיים, ומתרחשת לידה לתוך מציאות לא קלה.

נראה מיהי היולדת וכיצד נקרא התינוק.

קריאת פס' י"ט-כ"ב

המורה יצייר על הלוח ריבוע, ובראשו יכתוב: תעודת זהות

אב התינוק:

סב התינוק:

שם התינוק:

מדוע נקרא כך:

מה קרה בזמן לידתו:

אשת פנחס, בנו של עלי הכהן, יולדת בן באופן פתאומי - כנראה מרוב צער על הבשורות הקשות שזירזו את לידתה.

בזמן הלידה- היא מתה - "וכעת מותה", אולם מספיקה לקרוא לרך הנולד בשם -אי כבוד.

אי כבוד - רש"י: אין כבוד, ביזיון.

אילו דברים רעים קרו סביב לידת התינוק?

המורה ישמע את תשובות התלמידים.

השם "אי-כבוד" כולל את כל הרעות, אולם עדיין יש לברר: מכל הרעות, מהי הרעה הגדולה "אשר כל השומע תצלינה שתי אזניו"? המורה יבקש מהתלמידים לעיין בפסוקים ולהשיב. ניתן לראות בפרק, ובעיקר מדברי ההבהרה של אשת פנחס, כי הרעה הגדולה ביותר היא נפילת הארון בידי פלישתים - "גלה כבוד מִישראל כי נלקח ארון האלוהים"! זהו ביזיון שלא היה כדוגמתו בתולדות ישראל! כל מי שקיבל את הבשורה הזאת, נרעד והזדעזע. הייתכן כי הסמל היקר והקדוש ביותר של עם ישראל שבוי בידי פלישתים? זהו ביזיון נורא לעם, לה' ולמשכן. גלה כבוד ה'.

סיכום וסיום:

בשיעור זה למדנו כיצד שמע עלי את הבשורות הקשות על ההפסד במלחמה, על מות לוחמים רבים, על מות בניו, ומעל הכול - על לקיחת הארון בשבי. לאחר ששמע עלי על לקיחת הארון - הוא נפל אחורה, שבר את מפרקתו ומת באופן מידי. לאחר מכן, ילדה כלתו תינוק. היא מתה בשעת לידתה, אך הספיקה לקרוא לתינוק הנולד בשם - אי כבוד, על כך שכבוד ה' גלה.

פרק זה מהווה סיום של תקופה - תקופת שילה. והטרגדיות שהתרחשו בו, גרמו לאבל כבד בעם. לא סתם נקרא הבן אי כבוד.

על כן, חשוב לסיים במשימה שתדגיש לתלמידים את גודל הצער והקושי.

מספר הצעות למשימות סיום:

- כתיבת דברי הספד על עלי הכהן.
 - כתיבת סיפור הגעת הבשורה, מעיניו של ילד תושב שילה.
 - הכנת מודעות אבל על עלי הכהן ועל ארון הקודש.
 - הכנת הצגה של משפחה משילה שמקבלת את הבשורה - מהן התגובות, כיצד מרגישים, מה חושבים.
- (בדומה לכך שלאחר חורבן המקדש אנשים לא רצו לאכול ולחיות, כי ניטל כל טעם החיים מבלי השראת השכינה)

הצעות להמחשה:

שדרן רדיו- פתיחת השיעור, היוצרת חזרה על הנלמד בשיעור הקודם ומכניסה לאווירת המלחמה.

מפה- למיקום המלחמה והמרחק אשר רץ המבשר.

סיור וירטואלי- בתל שילה הקדומה.

הכנת תעודת זהות- להולדת אי כבוד.

משימת סיום- להמחשת גודל הצער.

מסרים והפנמה:

א. כאשר מודיעים לאדם, בייחוד אדם מבוגר, בשורות קשות – יש לעשות זאת ברגישות ובהדרגה

ב. הבנת גודל חומרת המצב של הילקחות הארון בשבי - מתוך תגובת עלי הכהן והשם שניתן לתינוק, אנו מבינים עד כמה מציאות זו שארון ה' נלקח בשבי, היא נוראה.

הרחבות:

מפת מיקום המלחמה:

